

Psykologin tutkimukset opiskeluhuollossa (esi- ja perusopetus & II aste)

Koulupsykologin tutkimukset

Koulupsykologin tutkimuksen tarkoituksena on tuoda sellaista uutta tietoa, jota muilla tavoin ei ole saatavissa, lapsen/nuoren oppimisesta tai kehityksestä koulunkäynnin ja oppimisen tukikeinojen suunnittelun ja toteutuksen tueksi. Koulupsykologin tutkimus on kokonaisvaltainen oppilaan tilanteen arviointi, jossa kartoitetaan mm. oppimista, keskittymistä, kehityshistoriaa sekä psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä.

Arvion ja päätöksen koulupsykologin tutkimuksen tarpeellisuudesta, laajuudesta ja kiireellisyydestä tekee aina koulupsykologi; subjektiivista oikeutta koulupsykologin tutkimuksiin ei ole.

Psykologiset tutkimukset tehdään yleensä niissä tilanteissa, joissa pedagogisia tukitoimia ei voida suunnitella ilman tutkimuksen tuottamaa lisätietoa.

Jos psykologin tutkimuksen tarve nousee oppilaan hoitotaholla liittyen osaksi siellä tapahtuvaa psykiatriasta/neuropsykiatriasta diagnostiikkaa ja hoidon suunnittelua (eikä tutkimuksia tarvita pedagogisten tukitoimien suunnittelun tueksi), on psykologin tutkimusten oirekartoituksineen perusteltua tapahtua hoitotaholla. Koulupsykologi on kuitenkin konsultoitavissa ja voi olla tukena tuottamassa hoitotaholle tietoa oppilaan toimintakyvystä kouluympäristössä.

Psykologin tutkimusten (sisältäen kognitiivisen tutkimuksen) tarvetta tulee arvioida:

- Kun koulun säännöllisestä ja pitkäkestoisista tukitoimista / tehostetusta tuesta huolimatta edistymistä ei tapahdu ja huoltajat, oppilas tai opettaja on jatkuvasti huolissaan oppilaan hyvinvoinnista ja tilanteesta. Tämä koskee myös S2 – oppilaita, joiden kohdalla on syntynyt epäily vaikeammista kognitiivisista pulmista haasteiden taustalla.
- Oppilaan kokonaiskehityksestä on huolta, kehitys ei etene tai taantuu
- Kun on epäselvää, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat oppimisen/ opiskelukyvyyn haasteisiin: johtuuko heikko koulumenestys oppimisvaikeuksista, tunne-elämän vaikeuksista, sosiaalisista vaikeuksista tai koulumotivaatiosta
- Jos oppimistulokset eivät ole suhteessa tehtyyn työmäärään ja opiskelu kuormittaa kohtuuttomasti

- Kun mietitään siirtymistä tehostetusta tuesta erityiseen tukeen ja on epäily oppimisen vaikeuksista haasteiden taustalla, eikä oppimisen vaikeuksia ole aiemmin psykologin tutkimuksella tarkemmin selvitetty.
- Jos oppilas on useita vuosia aiemmin tutkittu, mutta oppilaan tilanteessa on tapahtunut tuesta huolimatta selvää muutosta heikompaan, eikä pedagogisia tukitoimia voida enää suunnitella aiemman tutkimuksen perusteella tai oppilaan kokonaistilanne herättää huolta. Näissä tilanteissa saattaa myös riittää suppeampi psykologin arvio tilanteesta. Uusintatutkimuksen tarve perustuu psykologin omaan harkintaan ja pedagogisiin tarpeisiin.
- Oppilaalla on vaikea-asteisia, arjen toimintakykyä haittaavia oppimisvaikeuksia, joihin tarvitaan lääkinnällistä kuntoutusta (mm. neuropsykologinen kuntoutus) ellei näitä ole muualla arvioitu.
- Esiopetuksessa ja/tai perheellä on syntynyt *merkittävä* huoli esikouluikäisen oppimisvalmiuksista ja tuen tarpeista koulunkäynnin aloittamiseen liittyen.
- Oppilas tarvitsee kuntoutus- tai muita tukipalveluita jatko-opintoihin liittyen, ja tarvitaan *uutta tietoa* niiden suunnittelun tueksi. Yleensä tarvittavan tukeen ja jatko-opintosuuntautumiseen vaikuttavat asiat on jo koululla tai mahdollisten aiempien tutkimusten perusteella tunnistettu. Jatko-opintojen valinnassa paras asiantuntemus löytyy yleensä opinto-ohjaajalta ja opinto-ohjaaja voi tarvittaessa konsultoida psykologia.

Koulupsykologin tutkimuksia (sis. kognitiivisen tutkimuksen) ei tavallisesti tarvita:

- Kapea-alaisten ja lievien oppimisvaikeuksien kohdalla, kuten lukivaikeus ilman epäilyä laajemmista oppimisen/keskittymisen haasteista. Lukivaikeusepäilyjen kohdalla erityisopettajan tekemä arvio on yleensä lukemisen, kirjoittamisen ja luetun ymmärtämisen taidoista riittävä kartoitus tukitoimien suunnittelulle. Jos tukitoimet osoittautuvat riittämättömiksi, on psykologin konsultaatio suositeltavaa.
- Koulussa annettu tehostettu tuki on oppilaalle riittävä yleisopetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarvittaessa yksittäisiin oppiaineisiin voi olla käytössä painoalueet.
- Kun oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät haasteet ovat jo tiedossa, ja tukitoimien suunnittelu ja säännöllinen käyttö on ensisijaista. Säännöllisiä seurantatutkimuksia ei automaattisesti tarvita.
- Kun oppilas pärjää koulussa yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti ja huolta oppilaan hyvinvoinnista ei ole.
- Oppimäärän yksilöllistämistä varten, mikäli oppilaasta on jo olemassa kattavat aiemmat tutkimustiedot.
- Tarkkaavaisuuden pulmat, joihin ei liity epäilyä oppimisvaikeuksista.

- Psykologin tutkimus ei yleensä ole oikea-aikainen oppilaiden kohdalla, joiden suomenkielen taito on vielä vähäinen. Näissä tilanteissa psykologin konsultaatio ja mahdollinen muu arvio on usein hyödyllinen.
- Jatko-opintoihin ja esim. erityisammattioppilaitoksiin hakeutumisessa psykologin lausunto ei ole välttämätön, vaan opettajilla ja erityisopettajilla on yleensä paras asiantuntemus erityisen tuen tarpeesta. Erityisammattioppilaitoksiin haussa voidaan hyödyntää tarvittaessa myös aiemmin tehtyjä psykologin lausuntoja.
- Kun harkitaan oppilaan pedagogisen tuen tason keventämistä / purkamista
- Koulunkäynnin aloituksessa tunnistettu tuen tarvetta, mutta tarvittavan tuen laatu selvillä esiopetuksen ja arkihavaintojen perusteella. Näissä riittää psykologin konsultaatio pedagogisen tuen järjestämiseksi, eivätkä kognitiiviset tutkimukset ole välttämättömiä.

Kaikissa näissä tilanteissa voidaan tarvittaessa hyödyntää koulupsykologin konsultaatiota tai muuta arviota tukitoimien suunnittelun tueksi. Konsultaatio sinällään on riittävä perusopetuslain 628/1998 § 16 a ja 17 tarkoittamaksi moniammatilliseksi käsittelyksi, kun harkitaan oppilaan siirtämistä tuenportaalta toiselle.

Koulupsykologin tutkimukseen ohjautuminen:

Opettajan vastuulla on ottaa huoli oppimisesta tai koulunkäynnistä esille oppilaan ja huoltajien kanssa ja suositella tarvittaessa koulupsykologin konsultaatiota oppilaan tarvitsemien tukikeinojen suunnittelun tueksi. Myös huoltaja ja oppilas tai opiskelija voivat olla itse suoraan koulupsykologisiin yhteydessä oppimiseen/opiskelukykyyn liittyvissä huolissa. Tällöinkin on tarkoituksenmukaista tehdä tiivistä yhteistyötä opettajan kanssa.

Ennen psykologiseen tutkimukseen ohjautumista oppilasta tulee tukea pedagogisin keinoin ja arvioida. Pääsääntö on, että ennen psykologisia tutkimuksia oppilaan tulee saada suunnitellusti ja säännönmukaisesti pedagogista tukea oppilaalla koulussa tunnistettuihin haasteisiin. Jos oppilaalla käytössä olleet tukikeinot eivät ole osoittautuneet riittäviksi yleisopetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tai kuormittavat oppilasta kohtuuttomasti, on tarpeen konsultoida psykologia mahdollisesta tutkimustarpeesta riittävän lisätiedon saamiseksi oppimisen ja koulunkäynnin tukikeinojen suunnittelun ja toteutuksen tueksi. Tutkimuksen teon tarpeellisuus arvioidaan näin opiskeluhoollon psykologin toimesta jokaisen oppilaan kohdalla erikseen.

Hyvä käytäntö pedagogisten tukitoimien tarkentamiseksi ja psykologisten tutkimusten tarpeen arvioimiseksi on, että opettaja varaa konsultaatioajan psykologille tai kutsuu psykologin mukaan oppilaan tukitoimia suunnittelevaan oppimisen tuen ryhmään. Myös yksilöllisessä opiskeluhooltoryhmässä voidaan arvioida mahdollista tutkimustarvetta. Psykologi voi tutustua oppilaan mahdollisiin aiempiin selvityksiin ja tutkimuksiin Pohjois-Savon hyvinvointialueen terveydenhuollon rekisterissä, sekä tilata tarvittaessa hooltajien tai itsenäiseen päätöksentekyyn arvioidun nuoren kirjallisella luvalla aiempia selvityksiä ja tutkimuksia Pohjois-Savon hyvinvointialueen terveydenhuoltorekisterin ulkopuolelta. Usein aiemmin tehdyt selvitykset ja tutkimukset tuovat arvokasta tietoa tuen suunnitteluun.

Mikäli lapsen/nuoren elämäntilanteessa on ajankohtaisesti merkittäviä kuormitustekijöitä tai oppilaalla on toimintakykyyn vaikuttavia psyykkisiä oireita, jotka voivat vaikeuttaa luotettavan tutkimuksen tekemistä, psykologi voi arvioida muunlaisen tuen tarvetta (ja tarvittaessa ohjaa oppilaan ja perheen muun avun piiriin). Tutkimuksen teon ajankohtaa arvioidaan uudelleen oppilaan tilanteen vakautuessa.

PSHVA psykososiaalisen opiskeluhoollon kehittämisryhmä
12.12.2023